

METOIKOS Projekt

Cirkuláris migráció és integráció Rövid útmutató tanácsadóknak

Anna Triandafyllidou
Európai Egyetemi Intézet

Közreműködtek: Ayse Caglar, Camilla
Devitt, Krystyna Iglicka, Katarzyna Gmaj,
Carmen Gonzalez- Enriquez, Nick Mai,
Thanos Maroukis

EURÓPAI EGYETEMI INTÉZET, FIRENZE
ROBERT SCHUMAN TOVÁBBKÉPZŐ KÖZPONT

**Cirkuláris migráció és integráció
Rövid útmutató tanácsadóknak**

ANNA TRIANDAFYLLIDOU
EURÓPAI EGYETEMI INTÉZET

KÖZREMŰKÖDTEK: AYSE CAGLAR, CAMILLA DEVITT,
KRYSTYNA IGLICKA, KATARZYNA GMAJ, CARMEN
GONZALEZ ENRIQUEZ, NICK MAI, THANOS MAROUKIS

METAIKOS PROJEKT

Ez a dokumentum szabadon letölthető, de csak személyes kutatási célra. Bármilyen más célból történő felhasználás, akár nyomtatott, akár elektronikus formában, tilos a szerző(k), szerkesztő(k) beleegyezése nélkül.

Amennyiben idéznek ebből a szövegből vagy hivatkoznak erre a szövegre, fel kell tüntetni a szerző(k) és szerkesztő(k) teljes nevét, a címet, a kutatási anyag vagy sorozat megnevezését, a kiadás évét és a kiadót.

© 2011 Anna Triandafyllidou

Printed in Italy

European University Institute

Badia Fiesolana

I – 50014 San Domenico di Fiesole (FI)

Italy

www.eui.eu/RSCAS/Publications/

www.eui.eu

cadmus.eui.eu

A METOIKOS Kutatás Projekt

A migráció formái Dél- és Közép-Kelet-Európában: A migránsok és tanácsadók nehézségei és lehetőségei

A METOIKOS projekt 3 cirkuláris migrációs régióra összpontosít Európában: Délkelet-Európa és a Balkán (Görögország, Olaszország és Albánia); Délnyugat-Európa és a Magreb térség országai (Spanyolország, Olaszország és Marokkó); és Közép-Kelet-Európa (Lengyelország, Magyarország és Ukrajna). Pontosabban, a METOIKOS tanulmányozza az **összefüggéseket a különféle cirkuláris migrációk, és a különböző beilleszkedési (a célországban) és visszailleszkedési (a kiinduló országban) folyamatok között**. Azonosítja a fő nehézségeket és lehetőségeket a cirkuláris migrációban a kiinduló országokban, a célországokban, a migránsok (és családjaik) körében, új fogalmi eszköztárat hoz létre a cirkuláris migráció és az integráció elemzésében. A projekt kifejleszt útmutató javaslatokat (Tájékoztató tanácsadóknak, hozzáférhető 10 európai nyelven) a helyi, regionális és nemzeti szinten dolgozó segítőknek, hogy útmutatással szolgáljon a cirkuláris migránsoknak a megfelelő integrációra vonatkozó tanácsokkal. Ezen kívül vállalja három Regionális Workshop megszervezését (ezek a régiók a következők: Spanyolország, Olaszország, Marokkó, és Görögország, Olaszország és Albánia, és Lengyelország, Magyarország, Ukrajna). A projekt előmozdít online párbeszédet a cirkuláris migrációról, fókuszálva a mobilitás nehézségeire és előnyeire a szélesebb EU szomszédságban, még általánosabban az euro-mediterrán régióban.

A METOIKOS projektnek otthont ad a Robert Schuman Továbbképző Központ (RSCAS), koordinálja Prof. Anna Triandafyllidou (anna.triandafyllidou@eui.eu).

A projekt társalapítója az Európai Integrációs Alap (EUI).

Az EUI és az RSCAS nem vállal felelősséget a szerző(k) véleménynyilvánításáért.

A 2006. szeptember óta Stefano Bartolini irányítása alatt álló **Robert Schuman Továbbképző Központ (RSCAS)** ad otthont egy nagyívű posztdoktori programnak. 1992-es létrehozása óta tevékenysége az interdiszciplináris és összehasonlító kutatások fejlesztésére, az integrációs folyamatok és az európai társadalom területén végzett munka elősegítésére irányul. A RSCAS ad otthont a fő kutatási programoknak és projekteknek, különféle munkacsoportoknak és ad hoc kezdeményezéseknek. A kutatások a leglényegesebb témákat járják körül és folyamatosan fejlődnek ki, reflektálva a folyton változó körülményekre és az Európai Unió egyre növekvő szerepvállalására.

Prof. **Anna Triandafyllidou** (többek között) a RSCAS-ban, az EUI- ban, Firenzében és részt vesz az Európai és Külhoni Hellén Alapítvány (ELIAMEP) munkájában Athénban. Ő a METOIKOS projekt tudományos koordinátora. Szakterülete és fő tevékenységi köre a migráció, nemzetiségi kérdések és európai integráció. 2002 óta tanít az Európai Főiskolán Brugge-ben, Belgiumban. Mostanában publikált munkái többek között: *European Multiculturalism(s)* (társszerzők: T. Modood és N. Meer, 2011, Edinburgh University Press), *What is Europe?* (társszerző: R. Gropas, 2012, Palgrave), *Migrant Smuggling. Irregular Migration from Africa and Asia to Europe* (társszerző: T. Maroukis, 2012, Palgrave)

További információkért itt érdeklődhet:

Robert Schuman Centre for Advanced Studies
European University Institute, Via delle Fontanelle, 19
50016 San Domenico di Fiesole (FI), Italy

Fax: + 39 055 4685 770

E-mail: anna.triandafyllidou@eui.eu

<http://www.eui.eu/RSCAS/>

Miért érdemes tanulmányozni a cirkuláris migrációt?

A cirkuláris migráció kifejezés 2007-ben vált felkapottá európai és nemzetközi támogatói- és akadémiai körökben, amikor az Európai bizottság kiadta a Kommunikáció a Mobilitási Együttműködésről és Cirkuláris Migrációról-t, kiemelte az elvégzendő munkában rejlő kihívásokat és az abból származó előnyöket, konkrét javaslatokkal segítve azok megvalósulását. Számos nemzeti és európai uniós tanácsadó irányította rá a figyelmet a háromszoros haszon reményében, amely egyrészt a munkaerőhiány csökkenésében realizálódik - a munkaerő gyors és rugalmas biztosítása által -, másrészt kedvezően hat a migránsok integrációs nehézségeire – mivel a szóban forgó cirkuláris migránsok nem letelepedés, hanem munka céljából vannak ott, ennél fogva kevesebb gondjuk származik ebből. Harmadrészt pedig kedvezően hat az agyelszívás jelenségének elkerülésére és az agyáramlás (brain circulation) elősegítésére.

A METOIKOS az első projekt, ami tanulmányozza a cirkuláris migrációt határokon átívelő esettanulmányok segítségével, így megalkotva a cirkuláris migráció típusát. Továbbá nemcsak arra világít rá, hogy bizonyos tényezők milyen hatással vannak a folyamatra, hanem arra is, hogy a meglévő irányelvek hogyan befolyásolják azt.

Módszertan

A METOIKOS projekt a helyszínen tanulmányozta a cirkuláris migrációt széleskörű empirikus kutatómunkával (10-15 interjú készült a tanácsadókkal, 30-50 interjú a cirkuláris migránsokkal országonként, releváns statisztikák áttekintése, dokumentumok és tudományos irodalom feldolgozása) hat országpárban, melyek között a cirkuláris migráció zajlik. Ezek az országok a következők:

- Olaszország-Albánia és Görögország-Albánia,
- Olaszország-Marokkó és Spanyolország-Marokkó,
- Magyarország-Ukrajna és Lengyelország-Ukrajna.

Ez a rövid Útmutató Tanácsadóknak összefoglalja munkánk eredményét. Különleges javaslatokat dolgoztunk ki az európai uniós és nemzeti segítőknek a cirkularitás folyamatosságának biztosításáért, a migránsok jogainak érvényesítéséért, a feketemunka visszaszorításáért és azért, hogy a folyamat minden résztvevője számára hasznos legyen.

Meghatározások

A **cirkuláris migráció** értelmezése ebben a kutatási szférában: **Nemzetek közötti, ismételt ideiglenes mozgás jövedelemszerzés céljából. A cirkuláris migráció típusa** szempontjából három tényező megkerülhetetlen:

- A mozgás jogi természete és rendszertelensége – ennél fogva a jelenség szabályozott és szabályozatlan jellemzői.
- Az érintettek képzettsége, munkaerő-piaci kilátásai (alacsonyan- ill. magasan képzett munkaerő).
- A tartózkodás időtartama (rövid-, közép- és hosszútávú).

A cirkuláris migráció típusa

A **legális cirkuláris migráció** három fő típusát azonosítottuk:

1. **Szezonális, legális munkaerő-áramlás (kiindulási ország szerinti csoportosításban) spontán vagy szabályozott**

Főleg a mezőgazdaságra jellemző, a kiindulási- és célország között létrejövő kétoldalú megállapodások nyomán, különleges engedélyek kiadása mellett. Ezek lehetnek szervezett tevékenységek (mint például Marokkó és Spanyolország között), vagy pedig a szezonális ki- és bevándorlásra vonatkozó általános rendelkezések által szabályozott tevékenységek. (mint például Albánia és Görögország között). A szezonális tartózkodások általában nem hosszabbak hat hónapnál, és a munkavállalási engedély egy szektorra és egy munkáltatóra vonatkozik. Igényelhető rövid érvényességi idejű vízum is.

2. **Cirkuláris, legális munkaerő-áramlás (kiindulási ország szerinti csoportosításban) - spontán**

A magasan képzett személyek vagy üzletemberek cirkulálhatnak a két ország között határozatlan ideig szóló tartózkodási engedély birtokában, ennek hiányában szükség van útleveleire vagy személyi igazolványra (ilyennel rendelkeznek pl. a több állampolgárságú dolgozók, mint pl. a görög albánok Görögországban.). Mindkét országban csupán néhány hetet-hónapot töltenek megszakítás nélkül. Ennek okai a következők lehetnek: munkájuk jellege (pl. IT szakértők, közgazdászok), üzleti érdekelttség a két ország közötti interakcióban (pl. kereskedelemben), vagy pedig részmunkaidőben dolgoznak (pl. egy ukrán orvos, aki Ukrajnában és Lengyelországban is praktizál).

Valószínűleg ez a kategória áll a legközelebb ahhoz, ami az Európai Bizottság 2007 májusában kiadott közleményében cirkuláris migrációként szerepel.

3. **Cirkuláris, legális munkaerő-áramlás (célországban élő bevándorlók esetén) - spontán**

Alacsony- vagy közepesen képzett emberek, akik letelepedtek a célországban, ott de nem sikerül elhelyezkedniük állandó alkalmazásban, vagy munka nélkül vannak. Ők két okból vándorolnak a két ország között:

- háztartási javítási munkák elvégzése,
- mezőgazdasági munka elvégzése.

Továbbá, a **részben legális cirkuláris migrációnak** két típusát különböztethetjük meg:

4. **Részben legális cirkuláris migráció (ha a személyek a kiindulási országban telepedtek le) – amely lehet akár szezonális, és ahol legális tartózkodás mellett be nem jelentett munkát végeznek.** Számos munkahelyi szektorra jellemző ez, többek között építkezésekre, ház körüli munkálatokra, turizmusra és a vendéglátóiparra. Ez a fajta szezonális migráció gyakorlatilag legális a személy tartózkodási engedélyét figyelembe véve: a migráns beléphet az országba

- a schengeni határon belülre érvényes turista vízummal,
- speciális, rövid lejáratú vízummal az adott államba (pl. ukrán állampolgárok részére Lengyelországban),
- speciális nemzeti vízummal (pl. az Ukrajnában élő magyar kisebbség tagjai számára),
- belépési engedéllyel (pl. ukrán állampolgárok számára Magyarország területére),

Ezekben az esetekben rendszertelen munkavégzés történik, és a vízum önmagában nem jogosít munkavállalásra.

Közepesen- vagy magasan képzett személyek, akik munkanélküliek. és/vagy a kiindulási országban kapott jövedelmük nem fedezi megélhetési költségeiket, és bármilyen (pl. családi) okból nem kívánnak hosszabb időt külföldön tölteni. Elsősorban ők lehetnek azok, akik nyitottak erre a lehetőségre. A nők rendszerint a gondozási és tisztítási szektorban, a férfiak pedig építkezéseken és a mezőgazdaságban dolgoznak.

5. **Cirkuláris, részben legális migráció (ha a személyek a célországban telepedtek le) – spontán.**

Az ebbe a kategóriába sorolható személyek **alacsonyan- vagy közepesen képzettek**, hosszú időt töltenek a célországban, de nem sikerül elhelyezkedniük állandó alkalmazásban, vagy munka nélkül vannak. Ők az alábbi okokból migrálnak a két ország között:

- Kisebbségi, be nem jegyzett, engedély nélkül végzett kereskedelmi tevékenység, melynek során a célországban szerzett árut a kiindulási országban értékesítik.
- Honfitársaik megbízásából ingóságok szállítása. Ez szintén megfelelő engedély hiányában végzett szolgáltatás.

Ebben és a fenti esetben egyaránt a határnál (pl. Olaszország és Marokkó, vagy Albánia és Görögország között) dolgozók pénzt kérhetnek, bírság vagy kenőpénz formájában. A tevékenység ennek ellenére is nyereséges.

Végül, de nem utolsósorban a **nem állandó cirkuláris migráció**.

6. **Nem állandó migráció:** A személy a szükséges dokumentumok nélkül lép az ország területére, és a fekete munkaerő-piacon talál szezonális vagy átmeneti munkát, elsősorban a mezőgazdaság, vendéglátóipar, turizmus, tisztítás, és magángondozás területén. Ezekben a szektorokban a helyi munkaerő is gyakran illegális alkalmazásban áll.

Az irányelvek szerepe a cirkuláris migráció szabályozásában

A fenti hat eset mindegyikéről elmondható, hogy

- **majdnem mindegyik spontán módon jön létre,**
- **gazdasági szükségletből ered,**
- **a migránsok társadalmi tőkéje** - azaz a segítségnyújtó hálózatokról, és a kiindulási- és célországokról szerzett ismeretük – által nyílik rá lehetőség.

A tevékenység legális akkor, ha a személy rendelkezik minden szükséges engedéllyel, részben legális akkor, ha él azokkal a helyi lehetőségekkel, amik lehetővé teszik ottartózkodását, de nem teszik lehetővé állandó foglalkoztatását. Ezek a személyek gazdasági szükségből vesznek részt engedély nélküli tevékenységekben. Természetesen lényeges kérdés az oda- és visszautazás lehetősége.

Érdekes megfigyelni az ilyen fajta legális vagy részben legális cirkuláris migrációnak a szezonális jellegét. **Látszólag valóban van tere a cirkuláris migrációnak azokban a szektorokban, amelyek hatással vannak az érintett személyek gazdasági szükségleteire.** Ritkábban áll fenn az az eset, amikor a migráció célja elsősorban az, hogy ezek az emberek kedvező munkaerő-piaci pozíciójukon a célországban javítsanak tovább. Ők a magasan képzett cirkuláris migránsok, akik egy kicsi, de érdekes kisebbséget alkotnak.

Az irányelvek fontos szerepet játszanak a munkaerő szabad áramlásában. A két ország közötti utazás ott nem ütközik komoly nehézségekbe, ahol

- a személyek rendelkeznek a szükséges papírokkal, melyek lehetővé teszik számukra utazásukat és a foglalkoztatásukat is mindkét országban.
- A személyek olyan dokumentumokkal rendelkeznek, melyek abban az esetben is lehetővé teszik számukra a két ország közötti szabad utazást, ha feketemunkát kénytelenek végezni.

A migráns tartózkodási engedély elvesztésének terhe mellett nem fog illegális határátkelést megkísérelni.

A cirkuláris migráció valóban háromszoros hasznot hoz?

A cirkuláris migráció mindent tekintetbe véve nem eléggé előnyös családos személyek részére. Ők inkább törekednek hosszú távú tartózkodásra valamelyik országban, de nem maradhatnak a kiindulási országban, mert nem tudják előteremteni a létminimumot és/vagy a jobb élet lehetőségét önmaguk és családjuk számára. Nem maradnak távol tőlük hosszú ideig, vagy azért mert nincs rá módjuk (nincs lehetőség legális, állandó státusz megszerzésére), vagy azért mert (különösen a nőknek) vannak családi kötelezettségeik otthon, (serdülő gyermek, gondviselést igénylő idős rokon). Utazásra ösztönzi őket az is, ha kevésbé vannak foglalkoztatva vagy egyáltalán nem.

Így a cirkuláris migráció **mérsékelt gazdasági előnyökkel jár a migráns és családja számára**. Ez gyakran nem csak a saját maguk számára legszükségesebb dolgokat jelenti a családnak nyújtott segítség mellett.

A METOIKOS projekt rávilágít arra, hogy **a cirkuláris migránsoknak ebből további előnyük nem származik, kivételt jelentenek ez alól a magasan képzettek**, akik két ország közötti üzleti, kereskedelmi vagy fejlesztési projektek terén dolgoznak. Ők azonban a kutatás által vizsgált személyek csupán töredékét teszik ki. A legtöbb cirkuláris migráns azonban alacsonyán képzett és kevés a jövedelme (mezőgazdasági munka, építkezés, stb.) Nem vesznek részt képzéseken, sok esetben még a célország nyelvét sem tanulják meg (ez alól kivételt képeznek a spanyol-marokkói szezonális migráns program résztvevői). Emellett vannak olyanok (pl. az ukrán nők Lengyelországban), akik diplomás létükre képzettségi szintjüknek nem megfelelő munkát kénytelenek végezni.

A cirkuláris migráció **személyes viszontagságot** jelent azok számára, akik el vannak választva gyermekeiktől. A gyakori és ismételt távollét érzelmileg rossz hatással van a gyermekekre még akkor is, ha közeli hozzátartozókra vannak bízva. Továbbá a személy kívülállónak érzi magát mindkét országban, afféle köztes helyzetben.

A kiindulási ország számára mérsékelt előnyökkel jár a cirkuláris migráció:

A kiindulási országban csökken a munkanélküliség, és ezen kívül a hozzátartozók némi pénzhez jutnak a cirkuláris migránstól. Ezek nem elég nagy összegek ahhoz, hogy jelentős mértékben hozzájáruljanak a kiindulási ország társadalmi és gazdasági fejlődéséhez, mert ezek a cirkuláris migránsok csupán néhány hónapot töltenek a célországban, ezáltal a jövedelmük szűkösen elég az otthoni létfenntartásra.

Egyik általunk tanulmányozott kiindulási ország (Albánia, Marokkó, Ukrajna) sem tett jelentős lépéseket a cirkuláris migránsok visszaintegrálása érdekében. Így, még ha van is némi potenciál abban, hogy ezek az emberek kisebb vállalkozást indítsanak, vagy kamatoztathassák külföldön szerzett tudásukat, ez nehezen válik gyümölcsözővé az alapvető feltételek hiánya miatt: túlzott bürokrácia, nagymértékű korrupció, az infrastruktúra hiánya és a nemzetgazdaság rossz helyzete növeli a befektetések kockázatát.

A cirkuláris migránsok társadalmi és gazdasági visszailleszkedésének kérdésköre talán említésre sem volna méltó, ha a migránsok csak rövid időt maradnának távol és lenne otthon családjuk. Úgy a gondjaikat nem állami előírások alapján, hanem családi és baráti segítséggel próbálnák orvosolni.

A célországnak a legális cirkuláris migrációból kettős haszna származik:

- Kielégíti a specifikus munkaerő-piaci igényeket azokban a szektorokban, amikben a helyi lakosok nem vállalnak munkát annak átmeneti/szezonális jellege, nehézségei és a vele járó alacsony társadalmi presztízs miatt.
- Szükségtelen aggódni a cirkuláris migránsok és családjuk miatt, mert ők vagy letelepednek a célországban és beilleszkedtek, vagy pedig a kiindulási országban maradnak.

A céllországnak a cirkuláris migrációból két fontos hátránya származik:

- Nehézkes a tartózkodási feltételeket megszegők kiszűrése, azaz az előzetesen engedélyezettől eltérő szektorban vagy régióban dolgoznak.
- A migrációnak ez a formája nem eredményezi a népességszám növekedését, mert az emberek oda-vissza utaznak és végül visszatérnek a kiindulási országba.

Az EU megközelítése a cirkuláris migráció kérdésköréhez: partnerség a mobilitásban

Habár a cirkuláris migráció már régóta létezik a gyakorlatban, maga a fogalom ebben az értelemben csak a nemrég kiadott, *Migráció és partnerség a mobilitásban az Európai Unió és harmadik világbeli országok között* (COM (2007) 248 végső) című publikációt követő megbeszélések nyomán került előtérbe. Ennek célja volt a nem EU tagállamok polgárainak munkavégzésének előmozdítása az EU-ban, főleg ún. mobilitási partnerség kapcsán.

A mobilitási partnerség jogi tervezetek egy csoportja, amely rendelkezik a migrációról egy szélesebb körű migrációs szabályozás keretein belül. Számos EU tagállam (akik csatlakozni kívántak ehhez) és egy (vagy több) harmadik ország (amely nem tagja az EU-nak) együttműködésének részeként jött létre.

Ez a dokumentum tisztázza, hogy a mobilitási partnerségek különböző alakot ölthetnek, és hogy az adott helyzettől nagymértékben függenek. Tartalmazza a részt vevő harmadik ország kötelezettségvállalásának listáját is. Ezek a kötelezettségek kapcsolódnak a kiindulási országokba történő visszatérés témaköréhez, emellett szó van benne a határellenőrzés fejlesztéséről, az utazási dokumentumok modernizálásáról, és kilátásba helyez további megbeszéléseket az EU-val az illegális kereskedelem és az embercsempészet visszaszorítására és a harmadik ország munkaerő-fejlesztési kötelezettségvállalására vonatkozóan. Továbbá, hogy a felsorolt dolgoknak az emberi jogok maximális tiszteletben tartása mellett kell megvalósulniuk. A listán szereplő célkitűzések azonban inkább tűnnek kívánatosnak, mint reálisnak.

Ezidáig az Európai Bizottság csak **a mobilitási partnerség témakörnek részeként tekintett az cirkuláris migráció jelenségére**. A dokumentum amellel érvel, hogy a cirkuláris migráció elősegítése előnyös az Európai Uniónak, mert a magasan képzett munkavállalói szférában gyorsabb reakciót tesz lehetővé a munkaerőhiány elkerülése érdekében, és a kiindulási országnak is, mert így segít háttérbe szorítani az agyelszívást. A migránsok pedig a céllország területén töltött idő alatt új képességekre és szakmai tapasztalatokra, ezek mellett pedig magasabb jövedelemre tehetnek szert,

Az egész koncepció a **megfelelően szabályozott és mindkét ország által felügyelt cirkuláris migráció** elvére épül, és a migráns számára munkája lejártá után visszatérésre ösztönző hatású. Aki egyénileg utazik más országba ilyen célból, és betartja az előírásokat, további előnyei származhatnak, ha a jövőben vissza akar majd térni. Másképpen megfogalmazva: azoknak, akik már hazatértek az EU-ból, és betartották a szabályzatban foglaltakat, könnyebb dolguk lesz, amikor munkavállalás vagy tanulás céljából újra ki akar utazni. A dokumentum továbbá kitér az EU-ból a harmadik országba hazatérők visszailleszkedésének megkönnyítésének témakörére is.

Útmutatás az EU cirkuláris migrációt elősegítő módosított kerettervezetere vonatkozóan

A METOIKOS rávilágít arra, hogy a cirkuláris migrációnak az EU által a módosított kerettervezetben idáig szabályozott típusa alig létezik. Nagyon kevés magasan képzett migráns utazik viszonylag nagy gyakorisággal a két ország között, ezáltal segítve a képzett munkaerő áramlását a kevésbé fejlett országok irányába. A valóságos helyzet az, hogy a vizsgált EU tagállamok (Olaszország, Spanyolország, Görögország, Magyarország, Lengyelország) által hozott szabályozások csupán a cirkuláris migránsok szezonális mezőgazdasági munkavállalásának területére korlátozódnak.

Erre a helyzetre szükséges felhívni az EU figyelmét, és indokoltnak tartjuk különleges intézkedések meghozatalát a jelenleg létező egyéb migrációtípusokra vonatkozóan is.

Gyakorlati javaslataink a következők:

Az Európai Bizottság **bocsátsa a szóban forgó kiindulási országok rendelkezésére vizsgálatainak eddigi eredményeit**, annak érdekében, hogy ezek az országok **hatékony visszaintegrálódási irányelveket fejlesszenek ki**. Ehhez szükséges:

- **Kis összegű hiteltervezetek kidolgozása** annak érdekében, hogy ez ösztönözze kisvállalkozások létrehozását többek között a mezőgazdaságban, turizmusban, vendéglátásban vagy a kereskedelemben – azon területeken, amelyekben a migránst a célországban foglalkoztatták, és amiben ezáltal némi jártasságra tett szert.
- **A hivatali és egyéb procedúrák egyszerűsítése** a hazatérők által megálmodott kisvállalkozások létrehozásának megkönnyítése érdekében, így ők könnyebben jutnak hozzá szakmai jogosultságokhoz, ezáltal versenyképesebbé válhatnak.
- Természetesen az infrastruktúra fejlesztése is ezzel összefüggő, általános cél.

Az Európai Bizottságnak ki kellene dolgoznia egy **tagállamokat ösztönző keretrendszert, ami segíti a cirkuláris migránsokat szakmai ismeretek elsajátításában**.

- **Nyelvoktató** kurzusok: a célország nyelvének megtanulása érdekében. A nyelvismeret sarkalatos pont, nagyban segíti a beilleszkedést és a tapasztalatszerzést.
- **Munkahelyi képzések:** például szakképzett építőipari munkások továbbképzése, a mezőgazdaságban új termények termesztési módjainak megismerése, segítségnyújtás a tisztító- és gondozó szektorban a cirkuláris foglalkoztatás elősegítésére irányuló együttműködések kifejlesztésére.
- **Átképző** kurzusok: a korábban máshol megszerzett ismeretek alkalmazása a helyi gyakorlatban (például ukrán ápolók lengyelországi foglalkoztatása esetén).
- **Alapítványok, szakszervezetek és egyéb civil szervezetek létrehozása**, hogy segítsenek például információk hozzáférhetővé tételével helyi szabályozásokról és kötelezettségekről a migráns anyanyelvén, vagy jogsegélyt adjanak a munkáltatói visszaélésekkel szemben.

A tartózkodási engedélyekkel és vízumokkal kapcsolatos megfelelő szintű tájékoztatás elengedhetetlenül szükséges a migrációs folyamat szervezettségéhez, csakúgy mint a jóléti intézkedések és a kétoldalú együttműködések tervezetének kidolgozása. Ezeknek a dolgoknak az ésszerű megvalósítása tagállami szinten képzelhető el, ezért javaslatainkat a vizsgált tagállamok eltérő sajátosságainak figyelembe vételével dolgoztuk ki.

Útmutatás spanyol tanácsadóknak a Marokkó és Spanyolország közötti cirkuláris migrációra vonatkozóan

- A “ **hat hónapos cikkelyt**” - amely megszabja, hogy az állandóan ott élő külföldi állampolgárok az engedélyeik elvesztésének terhe mellett nem tölthetnek 6 hónapnál többet Spanyolország területén kívül - **el kellene törölni**. Ez a cikkely még 2000-ben lépett életbe, amikor több vállalkozói szektor munkaerőhiánnyal küzdött, különösen a part menti mezőgazdasági területeken. Ez a cikkely fő akadálya a cirkuláris migrációnak, ezen kívül magas munkanélküliség idején további aggályokat is felvet.
- Az időszakos ki- és bevándorlási tervezetek jobban segítenék a migránsok és családjaik beilleszkedését, ha **társadalmi jogaikra vonatkozólag szélesebb körű tájékoztatást** nyújtana számukra. Gyakran az átmeneti migrációs programban részt vevő marokkói állampolgárok nincsenek tisztában azzal, hogy hazatérésük után a Spanyolországban megszerzett társadalmi javak (társadalombiztosítási hozzájárulásuk) nem vesznek el.
- Számos negatív hatása van annak, hogy Spanyolországba a többi országhoz képest átlagosan alacsonyabb képesítéssel rendelkező marokkói bevándorlók érkeznek. Spanyolorzágnak **marokkói egyetemistákat odavonzó programokat kellene kidolgoznia**, számukra ösztöndíjat és tanulmányaik elvégzése után néhány évre szóló munkalehetőséget kellene biztosítani azzal a feltétellel, hogy utána visszatérnek Marokkóba. Azt követően pedig bizonyos időközönként rövid időre meg kellene nyitni előttük a spanyolországi munkaerőpiacot, hogy felfrissítsék, aktualizálják ismereteiket és szakmai, üzleti kapcsolatokat építhessenek ki.
- Amint a jelenlegi válságnak vége, szükség egy **új típusú ideiglenes engedélyre, amely kielégíti a turista szektor igényeit**. A jelenleg kiadható ideiglenes engedélyt a mezőgazdasági szektor igényeire tervezték, de más területeken nem jól alkalmazható. Ami a turizmust illeti, ennek a szektornak szüksége lenne több Marokkóból érkező cirkuláris migránsra, ha a törvényi szabályozás ezt lehetővé tenné.
- A spanyol nemzetközi kapcsolatokban és a nyugat-afrikai országokba irányuló fejlesztési támogatások felhasználásakor több figyelmet érdemelne a **munkaerő-piaci közvetítésre irányuló intézmények kiépítése**, mivel hiányuk vagy gyenge működésük megnehezíti a cirkuláris migráció igazgatását.

Útmutatás olasz tanácsadóknak a Marokkó és Olaszország közötti cirkuláris migrációra vonatkozóan

Bevándorlási és integrációs irányelvek

- Legális olaszországi tartózkodás alatt az országon kívül töltött időre vonatkozó korlátozás redukálása.
- Több évig érvényes, többszörös belépést lehetővé tévő vízum bevezetése.
- A sikeres cirkuláris migrációra irányuló tervezet megteremti a munkavállalók, munkáltatók és foglalkoztatási szolgálatok közötti magas szintű koordinációt, a munkavállalók rendszeren belül maradásának (pl. mezőgazdasági dolgozók számára szállás biztosítása) és a szabályok fokozott érvényre juttatásának szükségletét. Javasolt továbbá az eltérő helyi viszonyok miatt regionális szinten működő igazgatást kialakítani.
- Könnyíteni kellene a hosszú távra érvényes tartózkodási engedély és a kettős állampolgárság feltételein.
- Szélesebb körben elérhetővé kellene tenni a speciális szolgáltatásokat, beleértve az iskolai hiányzás miatti extra tanórákat és a cirkuláris migránsok lakáshasználatának megszervezését (pl. hogy egy cirkuláris migráns lakhelyére beköltözhessen egy társa addig, amíg az üresen áll), hogy ilyen módon legyen ami fedezze más országban tartózkodásuk alatt a lakhatásuk költségeit.

Munkaerőpiac és társadalmi irányelvek

- Ha a dolgozók képzetten kerülnek ki a munkaerőpiacra és támogatást élveznek az előrejutásban, akkor az kedvezően hat az agyáramlásra (brain circulation) és a marokkói nagyberuházásokra is.
- Ha a migránsok hazatérve saját vállalkozást indítanak, az is kedvező hatást fejt ki a gazdaságra.
- A munkaerő-piaci intézkedések betartatása és a szembehelyezkedés a nagymértékben kiterjedt informális gazdasággal a hatékony cirkuláris migráns szabályozás sine qua non-ja.
- Egy társadalombiztosítási megállapodás Olaszország és Marokkó között, ami magában foglalja többek között a két ország vállalásait is, szintén elősegítené a hosszú távú, sikeres együttműködést.

Marokkó kivándorolt állampolgáira vonatkozó gyakorlata és irányelvei

- A marokkói kormány nyújthatna különleges segítséget a külföldön élő állampolgárainak, több forrást különíthetne el a kis befektetéseik és kisvállalkozásaik támogatására.
- Tájékoztatás arab nyelven, ez nagyon fontos az olasz-marokkói kapcsolatok ápolásában és a cirkuláció miatt a második generáció körében, és a marokkói intézeteknek ezt továbbra is támogatni kellene.
- A marokkói hatóságoknak újra kellene gondolniuk a külföldiek otttartózkodására vonatkozó túl szigorú szabályozást, mint például a külföldi rendszámú autókra vonatkozó bírságolást.

Útmutatás olasz tanácsadóknak az Albánia és Olaszország közötti migrációra vonatkozóan

A METOIKOS projekt rámutat arra, hogy a jelenlegi migráció nagymértékben növelhető lenne, ha jobbak lennének az általános gazdasági kilátások Albániában és ha a jelenleg Olaszországban dolgozók külföldi tartózkodásuk idején is és hazatérésüket követően is könnyebben tájékozódhatnak a lehetőségekről és az előre látható kellemetlenségekről.

A leírtak fényében a következő javaslatokat tesszük az **olasz illetékeseknek**:

- **Újra nyíljon lehetőség a szezonális munkavállalási és tartózkodási engedély meghosszabbítására** egy, kettő, ill. öt éves időtartamra, annak lejártával pedig az olasz állampolgárság megszerzésére.
- **Csökkentsék a munkavállalási engedély illetékét, különösen a mezőgazdasági dolgozók esetében.**
- **Gyorsítsák fel a munkavállalási/tartózkodási engedély megszerzésének idejét, és egyszerűsítsék az eljárást.**
- Albánia akkor tudná a legjobban kiaknázni a migrációban rejlő potenciált, ha **teljes mértékben kötelező érvényűvé tenné a maga számára is az EU-ban alkalmazott erre vonatkozó jogi szabályozást.**
- **Rugalmas és kreatív eszközöket kellene bevezetni, mint például az álláskereső-vízum,** ami az éppen aktuális olaszországi munkaerő-piaci helyzethez igazítaná az albániai migránsokban rejlő potenciált.
- **Támogatni kellene az albán szervezeteket abban, hogy jobb szolgáltatásokat tudjanak nyújtani az albán migránsok részére,** beleértve a jogi szabályozásokról és munkalehetőségekről szóló információk terjesztését, és a kritikusabb szemlélet kialakítását az Olaszországban élőknek az albánia kivándorló-létre, a visszatérőknek pedig az Olaszországban szerzett tapasztalatokra vonatkozóan.
- **Képzéseket kellene indítani a visszatérni szándékozók részére abból a célból, hogy megismerjék a gazdasági vállalkozások sajátosságait és képessé váljanak azok működtetésére,** továbbá az tájékoztatni őket az aktuális piaci és hitelfelvételi lehetőségekről.

A következő javaslatokat tesszük az **albán illetékeseknek**:

- **Képzéseket indítani a visszatérők részére abból a célból, hogy megismerjék a munkaerő-piaci lehetőségeket és a létező szolgáltatásokat, beleértve új vállalkozás indítását.** Az albán állam által működtetett migráns szolgáltatóközpontok szolgáltatásait hatékonyabbá, specifikusabbá és személyre szabottabbá kellene tenni, ugyanakkor létre kellene hozni államilag finanszírozott képző- és információs központokat.
- **Az infrastruktúra kulcsfontosságú részeinek fejlesztése,** mint például áramellátás, ivóvíz-szolgáltatás, a közúti-, kikötői és vasúti hálózatok.
- Támogatást nyújtani az albán kormánynak és civil szervezeteknek a korrupció elleni küzdelemben és polarizált, konfliktusmentesebben működő politikai rendszer létrehozásában.
- **A hivatalos procedúrák egyszerűsítése** a visszatérők részére, különös tekintettel az új gazdasági vállalkozások indítására.
- Ösztönözze a kivándorlók visszatérését és **új vállalkozások indítását kedvezőbb feltételű hitelezéssel és adócsökkentéssel.** Ez vonatkozna az Albánia és Olaszország közötti importtal, ill. exporttal foglalkozó vállalkozásokra is, amely fejleszti mindkét ország gazdaságát.

Főbb kutatási eredmények és javaslatok az Albánia és Görögország közötti cirkuláris migrációra vonatkozóan

A cirkuláris migráció típusai

Ebben az esettanulmányban a cirkuláris migráció 4 típusát azonosítottuk:

- legális szezonális munkavégzés a mezőgazdaságban (metaklisi),
- átmeneti szezonális migráció (a mezőgazdaságban és az építőiparban),
- legális munkavégzés 2 vagy 10 éves tartózkodási engedéllyel alacsonyán képzett munkások, általában építkezésen dolgozók részére Görögországban, és alacsony képzettséget igénylő munka elvégzésére vagy kisvállalkozás működtetésére Albániában,
- legális cirkuláris migráció a közepesen- vagy magasan képzett, biztos görögországi tartózkodási státusszal rendelkezők és az Albániában saját vállalkozást működtetők részére.

A legális munkát végző cirkuláris migránsok spontán módon utaznak egyik országból a másikba, és több tőkéet visznek vissza az anyaországba (3. típus). Azok a legálisan, szezonálisan vándorló dolgozók, akik a kétoldalú munkaegyezmény nyomán évi 6 hónapot töltenek a célországban és aztán hazatérnek (1. típus), nem állnak át túlélési fogyasztási szintről termelésorientált fogyasztásra, miután visszatértek Albániába. Mi lenne tehát a hozzáadott értéke egy ebben a keretben kidolgozott új, két ország közötti munkaügyi egyezménynek? A gazdasági válság miatt is nagyon fontos ennek a kérdéskörnek a megvitatása. A METOIKOS esettanulmány szorgalmaz olyan intézkedéseket mindkét országban, amik reálisabbá teszik az irányelvek megvalósulását. Továbbá, a kérdéskör megvitatásának fontos szerepe lenne a gazdasági válság kezelésében. A válság arra ösztönöz számos spontán cirkuláris migránst (és családjukat), hogy jobban jelen legyenek a helyi munkaerő-piacon, és beintegrálódjanak a görög társadalomba és a schengeni vízumliberalizációs rendszerbe, bár ez utóbbi hatását ma még nehéz lenne felbecsülni.

Kulcsfontosságú szempontok a görög tanácsadók számára

1. A szezonális munkások munkáltatói a *metaklisi* keretein belül fizetik a dolgozók után a társadalombiztosítási járulékot (egészségügyi járulék), de ennek előnyeit a gyakorlatban nem tudják érvényesíteni. Ennek fényében a következőket javasoljuk:

- Módosítani kellene az erre vonatkozó törvényt oly módon, hogy a metaklisi keretében dolgozók megkapják az egészségügyi kiskönyvet (OGA) 3 hónap után a megfelelő munkáltatói igazolás vagy ideiglenes tartózkodási engedély bemutatásával.
- Jogosultság bevezetése nyugdíjra bizonyos esetekben. A nyugdíjjárulék befizetése két lépcsőben történne, a közvetlenül befizetett nyugdíjjárulék és az munkáltató által történő adóvisszatérítés után.

2. A válság hatására a cirkuláris migráció megnövekedett mértékére lehet majd számítani. Az albán migránshálózatok a görög munkaerőpiacon, a szomszédság Albániával és a vízummentesség szintén olyan tényezők, amik ezt támasztják alá. **Ebben a tekintetben a tartózkodási engedély megújítása felérne azzal, mintha állandóan nyitva állna egy kapu Görögország felé. Továbbá, így a társadalombiztosítási alapokba befolyt bevétel sem veszne el.** Ezt nemcsak az ideiglenesen ott tartózkodókra, hanem a letelepedett migránsokra is lehetne alkalmazni abban az esetben, ha Görögországban nem tudnak elhelyezkedni és ezért visszatérnek Albániába. A tartózkodási engedélyek megújítására vonatkozó egyre növekvő követelmények figyelembe vételével a következőket javasoljuk:

- A társadalombiztosítási terheket csökkenteni kellene, és újragondolást igényelne a munkáltatói járulék befizetési rendszer is. Például a munkáltató a társadalombiztosítási terhek 50%-át fizetné, a többi részét pedig a munkavállaló. Azok a munkáltatók, akik harmadik országbeli munkavállalót foglalkoztatnak, 7-10%-os kedvezményt kapnának, amit állami pénzből kellene

kiegészíteni. A migránsoknak csupán az egészségügyi biztosítást kellene kötelezően fizetni. A nyugdíjjárulék fizetése opcionális lenne.

3. **Kétoldalú megállapodás** a nyugdíjbiztosításból befolyt pénzek és egyéb összegek folyósítására, és a vámhivataloknál megfigyelő rendszer működtetésére vonatkozóan is további intézkedésekre volna szükség.

Javaslatok albán tanácsadóknak

A fő probléma az albán kivándorlók visszailleszkedésében az, hogy nem kapnak tájékoztatást az önkormányzatoktól arra vonatkozóan, hogy miben és hol érdemes befektetniük.

Pozitív változást jelentett, hogy az albán állam a migránsok megsegítésére szolgáltató részlegeket működtet számos regionális munkaügyi központban. Azonban ezekről keveset tudnak és sok esetben a tájékoztatás is hiányos. Ennek eredményeképpen nem tudnak megfelelő segítséget nyújtani. Tiszteletteljes javaslataink a következők:

- A közszolgáltatásokra összpontosító információs hálózatok kiépítése
- A munkaügyi hivatalok szerepének növelése a) a helyi munkaerőpiacról és fejlesztési területekről szerteágazó ismeretekkel rendelkező szaktanácsadók alkalmazásával, és b) a szükséges ismeretek beépítésével a köztudatba iskolás kortól kezdve.

A munkaerő-orientációra vonatkozó tanácsadásnak számításba kellene venni a sokrétű szakmai ismereteket, amit az albán migránsok külföldi tartózkodásuk során sajátítottak el. Ez megvalósító lenne helyi lakosság körében végzett felmérésekkel és tájékoztatással, továbbra a dolgozók ösztönzésével arra, hogy másokkal osszák meg (vagy adják el) külföldön megszerzett szaktudásukat. Az újonnan létrehozott Nemzeti Befektetési Szövetség (AIDA) részt vehetne ennek kidolgozásában.

A visszaintegrációs problémák kétségkívül összefüggnek a Regionális Munkaügyi Központok irányultságában rejlő gondokkal, és reflektálnak az albán munkaerőpiac strukturális sajátosságaira. Ezek figyelembe vételével az alábbiakat javasoljuk:

- **Versenyképes hitelfolyósítás** a visszatérő és befektetni szándékozó cirkuláris migránsok részére
- A **gyakornoki részvétel közép- és kisvállalkozásokban** olyan bevált gyakorlat, amit több civil szervezet is szorgalmaz, és amely ösztönzi újabb vállalkozások beindítását.
- Gazdasági kedvezmények a visszatérő kivándorlók befektetéseinek megsegítésére, **hivatalos könnyítések, és a kezdeti időszakra vonatkozó adókedvezmények bevezetésével.**
- Az albán vidék további fejlesztési potenciált hordoz magában. A hazatérő migránsok többsége rendelkezik kisebb földbirtokkal. Őket az alapvető **infrastruktúra, elsősorban utak kiépítésével, további mezőgazdasági szubvenciókkal és más, ehhez kapcsolódó területek, például a vidéki turizmus fejlesztésével** lehetne támogatni.
- Továbbá, az oktatási infrastruktúrát kellene szélesebb körűvé tenni országszerte, mert enélkül sok lehetőség marad kiaknázatlanul, és ez maga után vonja a kivándorlók kisebb arányú visszatérését, ráadásul a már visszatért dolgozókat sem ösztönzi maradásra, beruházásokra.

Útmutatás lengyel tanácsadóknak az Ukrajna és Lengyelország közötti cirkuláris migrációra vonatkozóan

A cirkuláris migráció kedvező feltételeket teremt néhány szektorban a munkaerőhiány pótlására. Azonban a dolgozók munkáltatói visszaélések áldozataivá válhatnak a jövedelem kifizetése, a társadalombiztosítási hozzájárulás és a munkaidő tekintetében. Ennélfogva, szükséges a cirkuláris migránsok kizsákmányolását szankcionáló intézkedések kidolgozása. Megfontolásra az alábbi javaslatokat tesszük:

- Munkáltatók és munkavállalók közötti közvetítő hivatalok, testületek létrehozása. Ezek például állásbörzétet szervezhetnek, ami elősegíti a migránsok legális alkalmazását. Segítséget nyújthatnak lakhatáshoz és biztosításhoz jutásban, nyelvoktatásban és egyebekben, mint például önéletrajz-fordítás, stb. Továbbá ez szerv lenne felelős a munkavállalók jogainak érvényesítéséért, és hogy védje őket a munkáltatói túlkapásokkal szemben. Ilyen esetekben a dolgozóknak volna hová fordulniuk jogi segítségért.
- Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Lengyelország és Ukrajna közötti migráció nagymértékben önszerveződő, és általában spontán módon zajlott. Az ukrán kivándorlás baráti kapcsolatok révén, vagy közvetlenül a külföldi munkáltató felkeresésével alakult. Tehát a migránsokat más kivándorlóknak kellene segíteniük, akik Lengyelországban élnek, vagy ott végezték egyetemi tanulmányaikat. Az általuk létrehozott szervezetekre sokkal nagyobb bizalommal tekintenek, mint bármelyik lengyelországi civil szervezetre vagy hivatalos intézményre.
- A munkáltatói visszaélések különösen az építőiparban, mezőgazdaságban és magánháztartásokban gyakoriak. Ahhoz, hogy legalább esélyük legyen jogorvoslással élni, ismerniük kellene a helyi munkajogi szabályozásokat, ennek érdekében részben ebből a célból működtetett intézményeknek kellene jogi segítséget nyújtani, elsősorban ukrán és orosz nyelven. Ilyen intézményeket ajánlatos volna mindkét országban létrehozni és azokat egymással szoros együttműködésben igazgatni.
- Tekintettel arra, hogy a nyelvismeret a beilleszkedés és információszerzés megkerülhetetlen része, javasoljuk az integrációs folyamat állandó részeként nyelvtanfolyamok szervezését Lengyelországban. Ezeknek a tanfolyamoknak önkormányzati szervezésűnek és központi költségvetés által finanszírozottnak kellene lenniük. Magukban kellene foglalniuk legalább a latin betűkkel írást és olvasást, lehetőség szerint pedig ennél is többet.
- Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a nők jobban ki vannak téve a társadalmi kirekesztésnek, mivel nagyobb arányban foglalkoztatják őket illegálisan. Bevándorlónők egyre gyakrabban végeznek lengyel háztartások számára kulcsfontosságú, de társadalmilag láthatatlan pl. háztartási munkát. Az ő beilleszkedésük elősegítésére különleges intézkedések foganatosítására volna szükség.
- Nem minden cirkuláris migráns törekszik hivatalos munkavégzési státuszra. Ennek ellenére ha lépéseket teszünk a megszerzett javak pl. nyugdíj hordozhatósága érdekében, az nem csupán a legális munkavégzésre, hanem a kivándorlók visszatérésére is kedvező hatást fejt ki.

Végül, amit a cirkuláris migrációs adatközlők fontosnak tartanak hozzátenni:

- Az Ukrajnába irányuló pénzáttalási szolgáltatások árának csökkentése;
- Rugalmasabb munkavállalási vízumfeltételek bevezetése, így a migránsoknak nem kell szükségtelenül meghosszabítaniuk lengyelországi tartózkodásukat, vagy épp ellenkezőleg, tetszésük szerint tovább is maradhatnak.

Útmutatások magyar tanácsadóknak az Ukrajna és Magyarország közötti cirkuláris migrációra vonatkozóan

Mivel Magyarország az átlagosnál jobban megsínylette a gazdasági válságot, és a magyar munkaerőpiac vonzereje csökkent, ajánlott **nagy figyelmet fordítani a tájékoztatásra a magyarországi munkaerőpiac éppen aktuális helyzetéről** az ukrán potenciális migránsok felé (különös tekintettel a magyar származású ukránok felé, akik könnyebben vállalkoznak cirkuláris migrációra). Ennek a Magyarországgal szemben támasztott elvárásai és a kizsákmányolásuk elkerülése miatt van jelentősége.

Mivel a **mobilitásra vonatkozó törvények (szezonális munkáról, vízumokról és állampolgársági kérelmek elbírálásáról) nagyon gyakran változnak**, nehéz átlátni a migránsok és időnként az alacsony rangú hivatalnokok számára is az aktuális helyzetet. A magyar és nem magyar állampolgárságú, Ukrajnában élők ki vannak téve a különféle változó feltételeknek a mobilitásukat, munkakörülményeiket (pl. fizetés módja) illetően és a különböző határátlépésre vonatkozó szabályozásoknak. A magyar állampolgárok kevésbé szembesülnek idegengyűlölettel, a nem magyar állampolgárságú, Ukrajnában élő magyar származásúakat pedig külföldieknek tekintik, akiknek különféle hivatali és jogi szabályozásokkal, és nehezített határátlépéssel kell megbirkózniuk. Ez a két csoport közti súrlódásokhoz és feszültséghez vezethet.

Mivel az ide-oda utazás és az integráció nem állnak egymással ellentmondásban, fontos új lehetőségeket teremteni a legális szezonális munkavállalásra (mint ahogy például Lengyelországban). Ez egyúttal a határátlépést is megkönnyítené. A hosszú várakozási időnek és a szigorú ellenőrzésnek további elrettentő ereje van.

Segítségnyújtás korlátolt felelősségű társaságok létrehozásában Magyarország területén:

Schengen óta nehezebbé vált a belépés Magyarország területére, de a kft.-k létrehozásáról szóló törvény enyhült, az alapításhoz szükséges összeg 3 millióról 500.000 Ft-ra csökkent, ennek hatására az ukrán cirkuláris migránsok elkezdtek kft.-ket alapítani. Ezen keresztül könnyebb út vezetett a munkavállalási engedély megszerzéséhez, ami pedig a letelepedési engedély előfeltétele.

Ráműtöttünk arra, hogy az ukrán cirkuláris migránsok (csakúgy, mint bármelyik bevándorló Magyarországon) nagyon gyakran nehézségekbe ütköznek a **megfelelő lakhatás** terén. A szükséges procedúrák egyszerűsítése és némi hivatali segítségnyújtási lehetőség kedvezőbb helyzetet eredményezne

A külföldi állampolgárok számára fontos lenne az egyenlő elbírálás és a kiszámíthatóság

- Erre pedig legmegfelelőbbek a szakszervezetek és a civil szervezetek lehetnek, amik feladata lenne az egyenlő elbírálásra vonatkozó szabályok betartatása a munkaerő-piacon.
- A biometrikus útlevelek kedvezőtlen hatással vannak a mobilitásra. Javasoljuk alternatív eszközök megfontolását.
- Több figyelmet kellene fordítani a gazdasági körülmények és a magyar származású migránsokra vonatkozó szabályozások témaköre, és a „külföldön élő magyarok” és a „Kárpát-medencében élő magyarok” témaköre közötti összefüggések hatásaival. A környező országokban élő magyar kisebbségekhez tartozókra (különösen az Ukrajnában élőkre) gyakran csak olcsó, könnyen elérhető tartalék munkaerőként, vagy nemkívánatos és veszélyes külföldiként tekintenek. Ez a hozzáállás szöges ellentétben áll a megszokott „külföldön élő magyarok” retorikával. Ezek az ellentmondások hozzájárulnak a rasszizmus és az idegengyűlölet elterjedéséhez Magyarországon és Ukrajnában egyaránt. Ezeket figyelembe véve fontos lenne

- leszámolni az elvesztett magyar területek és a szomszédos országokban élő magyarság mítoszával,
- és az emberségesebb bánásmód a Magyarországon élő 'ukránokkal' szemben.

Habár manapság leginkább az Ukrajnában élő magyarok érdekeltek a két ország közötti cirkuláris migrációban, ennek a rétegnek a tagjai további célországok felé is tekintgetnek (ahol megfelelő körülményeket találnak). Hosszútávon javasoljuk a **nem magyar, Ukrajnából bevándorló személyek részére szolgáltatások biztosítását és szervezését**, mint például nyelvtanfolyamok, jogsegély (különösen az Európán kívülről érkezők számára, akikre az európai uniós, magyar, ukrán törvények és egyezmények vonatkoznak). Különösen az utóbbi réteg számára volna nagyon fontos hozzájutni megfelelő jogi ismeretekhez, és ellátni őket tanácsokkal az ismételt határátlépésre vonatkozóan, hogy elkerüljék a korábbi hibák esetleges újbóli elkövetését.

Az új (2011 januárjában hatályba lépett) állampolgársági törvény máris jogi bizonytalanságokhoz vezetett, és az ukrán állam is kifogásolta. A magyar állampolgárság megszerzésére törekvő ukránok nehézségei fokozódtak a komplikáltabbá és drágábbá vált eljárás következtében. **Fontos lenne megteremteni kevésbé komplikált alternatívákat is (amiknek nem feltétele az állampolgárság megszerzése) az Ukrajnából Magyarországra történő migráció megkönnyítése érdekében. Ehhez a következő javaslatokat tesszük:**

- Az állampolgárság megszerzésére irányuló segítségnyújtás körének kibővítése (beleértve pl. pénzügyi segítséget fordításra) és a folyamat megkönnyítése.
- Több lehetőség biztosítása olyan magyarországi legális foglalkoztatásra (különösen szezonális munka esetében), amelynek nem feltétele az állampolgárság megszerzése.

